Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

23. ledna 2025 *

„Kasační opravný prostředek – Státní podpora – Režim podpor – Opatření, jejichž cílem je podpořit v rámci pandemie covidu-19 letecké společnosti, které jsou držiteli vnitrostátní provozní licence – Rozhodnutí Evropské komise nevznášet námitky – Povinnost uvést odůvodnění“

Ve věci C-490/23 P,

jejímž předmětem je kasační opravný prostředek podaný na základě článku 56 statutu Soudního dvora Evropské unie dne 1. srpna 2023,

Neos SpA, se sídlem v Somma Lombardo (Itálie), zástupci: A. Cogoni a M. Merola, avvocati,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatelka),

přičemž dalšími účastnicemi řízení jsou:

Ryanair DAC, se sídlem ve Swords (Irsko), zástupci: F.-C. Laprévote a E. Vahida, avocats, D. Pérez de Lamo a S. Rating, abogados,

žalobkyně v prvním stupni,

Evropská komise, zástupci: J. Carpi Badía, L. Flynn a F. Tomat, jako zmocněnci,

žalovaná v prvním stupni,

Blue panorama airlines SpA, se sídlem v Somma Lombardo,

Air Dolomiti SpA – Linee aeree regionali Europee, se sídlem ve Villafranca di Verona (Itálie), zástupci: A. Cogoni a M. Merola, avvocati,

vedlejší účastnice řízení v prvním stupni,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení: C. Lycourgos, předseda třetího senátu vykonávající funkci předsedy čtvrtého senátu, S. Rodin (zpravodaj) a O. Spineanu-Matei, soudci,

generální advokát: N. Emiliou,

* Jednací jazyk: angličtina.

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Společnost Neos SpA se v rámci kasačního opravného prostředku domáhá zrušení rozsudku Tribunálu Evropské unie ze dne 24. května 2023, Ryanair v. Komise (Itálie; režim podpory; covid-19) (T-268/21, dále jen „napadený rozsudek“, EU:T:2023:279), kterým Tribunál zrušil rozhodnutí Komise C(2020) 9625 final ze dne 22. prosince 2020 o státní podpoře SA.59029 (2020/N) – Itálie – Covid-19: Režim náhrady škody ve prospěch leteckých společností, které jsou držiteli licence vydané italskými orgány (dále jen „sporné rozhodnutí“).

Skutečnosti předcházející sporu a sporné rozhodnutí

2 Skutečnosti předcházející sporu popsané v napadeném rozsudku lze shrnout následovně.

3 Prostřednictvím decreto-legge n. 34 – Misure urgenti in materia di salute, sostegno al lavoro e all’economia, nonche’ di politiche sociali connesse all’emergenza epidemiologica da COVID-19 (nařízení s mocí zákona č. 34 o neodkladných opatřeních v oblasti zdraví, podpory práce, hospodářství a sociálních politik přijatých v důsledku epidemiologické situace související s onemocněním covid-19) ze dne 19. května 2020 (GURI č. 128 ze dne 19. května 2020, běžný dodatek č. 21), které bylo se změnami přeměněno na zákon prostřednictvím zákona č. 77 ze dne 17. července 2020 (GURI č. 180 ze dne 18. července 2020, běžný dodatek č. 25) (dále jen „nařízení s mocí zákona č. 34/2020“), vytvořily italské orgány fond kompenzace za škody, které utrpělo odvětví letectví v souvislosti s pandemií covidu-19, ve výši 130 milionů eur (dále jen „dotčené opatření“).

4 Dne 14. srpna 2020 přijaly italské orgány decreto-legge n. 104 – Misure urgenti per il sostegno e il rilancio dell’economia (nařízení s mocí zákona č. 104 o neodkladných opatřeních na podporu a oživení ekonomiky) (GURI č. 203 ze dne 14. srpna 2020, běžný dodatek č. 30). Toto nařízení s mocí zákona zmocňovalo do doby, než bude ukončen postup podle čl. 108 odst. 3 SFEU, ministra infrastruktury a dopravy Italské republiky předběžně udělovat dotace financované fondem vytvořeným na základě nařízení s mocí zákona č. 34/2020 v celkové výši nepřesahující 50 milionů eur leteckým společnostem, které splnily podmínky způsobilosti stanovené v článku 198 nařízení s mocí zákona č. 34/2020.

5 Dne 15. října 2020 oznámila Italská republika v souladu s čl. 108 odst. 3 SFEU dotčené opatření Evropské komisi.

6 V článku 198 nařízení s mocí zákona č. 34/2020 jsou stanoveny čtyři podmínky způsobilosti k získání prospěchu z dotčeného opatření. Zaprvé letecká společnost nesmí být příjemcem prostředků z fondu vytvořeného na základě jiného nařízení s mocí zákona, jež počítá s náhradou škod způsobených pandemií covidu-19 leteckým společnostem, které jsou držiteli licence vydané

italskými orgány a jsou pověřeny výkonem povinností veřejné služby ke dni nabytí účinnosti tohoto nařízení s mocí zákona. Zadruhé letecká společnost musí být držitelem platného osvědčení leteckého provozovatele a italské licence. Zatřetí kapacita letadel letecké společnosti musí být více než 19 míst. Začtvrté letecká společnost musí vyplácet svým zaměstnancům, jejichž mateřské letiště se nachází v Itálii, a také zaměstnancům podniků, které jsou třetími stranami podílejícími se na její činnosti, odměnu, jež nemůže být nižší než minimální odměna stanovená vnitrostátní kolektivní smlouvou použitelnou v odvětví letecké dopravy (dále jen „požadavek minimální odměny“).

7 Dne 22. prosince 2020 přijala Komise sporné rozhodnutí, v němž prohlásila, že dotčené opatření je slučitelné s vnitřním trhem podle čl. 107 odst. 2 písm. b) SFEU, a nevznesla proto žádné námitky.

Žaloba k Tribunálu a napadený rozsudek

8 Návrhem došlým soudní kanceláři Tribunálu dne 18. května 2021 podala společnost Ryanair DAC žalobu znějící na zrušení sporného rozhodnutí.

9 Na podporu žaloby uplatnila společnost Ryanair čtyři žalobní důvody: první vycházel z porušení zásady zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti, volného pohybu služeb a svobody usazování, druhý vycházel z porušení čl. 107 odst. 2 písm. b) SFEU a ze zjevně nesprávného posouzení přiměřenosti podpory ve vztahu ke škodám způsobeným pandemií covidu-19, třetí vycházel z porušení procesních práv této společnosti, a to z toho důvodu, že Komise odmítla zahájit formální vyšetřovací řízení navzdory existenci závažných pochybností o slučitelnosti dotčeného opatření s vnitřním trhem, a čtvrtý vycházel z porušení povinnosti uvést odůvodnění, která je stanovena v čl. 296 druhém pododstavci SFEU.

10 Tribunál se v napadeném rozsudku zabýval čtvrtým žalobním důvodem a zdůraznil přitom, že porušení povinnosti uvést odůvodnění představuje porušení podstatných formálních náležitostí a netýká se legality sporného rozhodnutí po meritorní stránce.

11 Tribunál v tomto ohledu v podstatě konstatoval, že v rámci tohoto rozhodnutí došlo ke dvojímu porušení povinnosti uvést odůvodnění, a to v souvislosti s analýzou čtvrté podmínky způsobilosti k získání prospěchu z dotčeného opatření, a sice požadavku minimální odměny.

12 Zaprvé v bodě 24 napadeného rozsudku konstatoval, že sporné rozhodnutí neuvádí jasně a jednoznačně sled úvah, jež vedly Komisi k tomu, že v bodě 93 odůvodnění uvedeného rozhodnutí potvrdila, že požadavek minimální odměny byl s dotčeným opatřením neoddělitelně spojen, a v bodě 95 odůvodnění zmíněného rozhodnutí konstatovala, že tento požadavek nebyl vlastní cíli uvedeného opatření.

13 Zejména v bodech 26 a 34 napadeného rozsudku Tribunál zadruhé shledal, že Komise neuvedla důvody, jež jí umožnily se domnívat, že jediným relevantním ustanovením – vedle článků 107 a 108 SFEU – ve světle kterého měla zkoumat slučitelnost požadavku minimální odměny s unijním právem, byl článek 8 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. 2008, L 177, s. 6, dále jen „nařízení Řím I“), a nikoliv zejména článek 56 SFEU týkající se volného pohybu služeb.

14 Za těchto okolností Tribunál uvedl, že není schopen přezkoumat, zda byl požadavek minimální odměny slučitelný s „jinými ustanoveními unijního práva“, a zda tedy bylo dotčené opatření jako celek slučitelné s vnitřním trhem.

15 Aniž se zabýval ostatními žalobními důvody, Tribunál tedy čtvrtému žalobnímu důvodu vyhověl, a proto sporné rozhodnutí zrušil.

Návrhová žádání účastnic řízení o kasačním opravném prostředku

16 Společnost Neos v rámci kasačního opravného prostředku navrhuje, aby Soudní dvůr:

– zrušil napadený rozsudek a

– vrátil věc Tribunálu.

17 Společnost Ryanair navrhuje, aby Soudní dvůr:

– kasační opravný prostředek zamítl a

– uložil navrhovatelce náhradu nákladů tohoto řízení.

18 Komise navrhuje, aby Soudní dvůr:

– zrušil napadený rozsudek,

– vrátil věc Tribunálu a

– rozhodl, že společnost Ryanair ponese vlastní náklady řízení a nahradí náklady řízení vynaložené Komisí, a to jak v řízení v prvním stupni, tak v řízení o kasačním opravném prostředku.

19 Společnost Air Dolomiti SpA – Linee aeree regionali Europee navrhuje, aby Soudní dvůr napadený rozsudek zrušil a vrátil věc Tribunálu.

Ke kasačnímu opravnému prostředku

20 Na podporu kasačního opravného prostředku uplatňuje společnost Neos dva důvody, přičemž oba mají tři části. První důvod kasačního opravného prostředku vychází z porušení povinnosti Tribunálu uvést odůvodnění a z nesprávného právního posouzení, pokud jde o vztah mezi pravidly v oblasti státních podpor a dalšími ustanoveními Smluv, jakož i z porušení povinnosti uvést odůvodnění, jehož se měla dopustit Komise. Druhý důvod kasačního opravného prostředku vychází ze zkreslení sporného rozhodnutí a nesprávného právního posouzení, pokud jde o povinnost Komise uvést odůvodnění, použití článku 56 SFEU v odvětví letectví a vztah mezi čl. 8 odst. 1 nařízení Řím I a pravidly vnitřního trhu.

21 V rámci třetí části prvního důvodu kasačního opravného prostředku a první části druhého důvodu kasačního opravného prostředku, které je třeba posoudit společně, společnost Neos tvrdí, že se Tribunál v bodech 24 a 26 až 34 napadeného rozsudku dopustil nesprávného právního posouzení a zkreslil skutkový stav, když měl za to, že Komise porušila povinnost uvést odůvodnění, kterou má na základě čl. 296 druhého pododstavce a čl. 108 odst. 2 SFEU.

Argumentace účastnic řízení

22 V rámci třetí části prvního důvodu kasačního opravného prostředku společnost Neos tvrdí, že když Tribunál v bodě 24 napadeného rozsudku konstatoval, že Komise jasně a jednoznačně nevysvětlila, proč byl požadavek minimální odměny s dotčeným opatřením neoddělitelně spojen „a“ nebyl vlastní jeho cíli, nesprávně posoudil rozsah povinnosti uvést odůvodnění, kterou má Komise podle článku 296 a čl. 108 odst. 2 SFEU.

23 Společnost Neos je toho názoru, že sporné rozhodnutí odpovídá požadavkům judikatury Soudního dvora týkající se požadavku odůvodnění. Společnost Neos zaprvé tvrdí, že v bodech 92 a 93 odůvodnění tohoto rozhodnutí je obsaženo odůvodněné posouzení všech čtyř podmínek způsobilosti k získání prospěchu z dotčeného opatření, které jsou v projednávaném případě popsány tak, že jsou s tímto opatřením neoddělitelně spojeny. Společnost Neos v tomto ohledu uvádí, že společnost Ryanair v žalobě závěry tohoto posouzení nezpochybnila, a to ani z hlediska povinnosti uvést odůvodnění, takže Tribunál konstatováním, že Komise porušila tuto povinnost, nerespektoval zákaz rozhodnout *ultra petita*.

24 Co se zadruhé týče bodu 95 odůvodnění sporného rozhodnutí, Komise dle názoru společnosti Neos mohla, a dokonce měla dospět k závěru, že není třeba provést samostatné posouzení požadavku minimální odměny, neboť je vlastní cíli dotčeného opatření. Tento požadavek má totiž zajistit, aby byl prospěch z tohoto opatření rozdělen mezi dotčené podniky a jejich zaměstnance, a zaručit, aby odměna těchto zaměstnanců nebyla nižší než zákonné minimum stanovené na základě vnitrostátní kolektivní smlouvy použitelné v odvětví letecké dopravy a aby kvůli pandemii nebyli penalizováni. Tento cíl je v naprostém souladu se zněním čl. 107 odst. 2 písm. b) SFEU, není diskriminační, nenarušuje obchod mezi členskými státy a neohrožuje řádné fungování vnitřního trhu ve větší míře než samotná podpora. Společnost Neos nicméně uvádí, že Komise z opatrnosti konstatovala, že uvedený požadavek není vlastní cíli dotčeného opatření, přičemž svůj závěr jasně odůvodnila v bodě 95 odůvodnění sporného rozhodnutí, a posoudila tento požadavek s ohledem na jiná ustanovení unijního práva než ta, která se výslovně týkají státních podpor.

25 Společnost Neos zatřetí tvrdí, že lze jen stěží pochopit, proč měl Tribunál za to, že je sporné rozhodnutí stiženo vadou spočívající v porušení povinnosti uvést odůvodnění ve vztahu k úvahám a závěru Komise, podle nichž požadavek minimální odměny není vlastní cíli sporného opatření – zmíněné úvahy a závěr ovšem byly pro společnost Ryanair a všechny ostatní zúčastněné strany užitečné za účelem zpochybnění tohoto rozhodnutí.

26 Společnost Neos v tomto ohledu uvádí, že sporné rozhodnutí je podloženo více než jiná rozhodnutí Komise, kterými bylo povoleno poskytnutí podpor odvětví letecké dopravy v souvislosti s pandemií covidu-19 a která společnost Ryanair zpochybnila z hlediska odůvodnění, avšak Tribunál je potvrdil. Společnost Neos tedy zdůrazňuje, že na rozdíl od těchto jiných rozhodnutí Komise obsahuje sporné rozhodnutí podrobnější posouzení slučitelnosti, neboť je v něm uveden celý jeden oddíl týkající se posouzení souladu dotčeného opatření s jinými

ustanoveními unijního práva, než je článek 107 SFEU, a závěr, že podmínka způsobilosti k získání prospěchu z tohoto opatření není vlastní jeho cíli. Za těchto okolností se zrušení sporného rozhodnutí kvůli porušení povinnosti uvést odůvodnění jeví přinejmenším jako paradoxní.

27 Dostatečnost odůvodnění tohoto rozhodnutí dále potvrzuje podle názoru společnosti Neos i skutečnost, že společnost Ryanair byla schopna uplatnit své právo na účinnou právní ochranu, což plyne z prvního důvodu žaloby na neplatnost. Tento žalobní důvod svědčí o tom, že žalobkyně v prvním stupni pochopila smysl sporného rozhodnutí a mohla zpochybnit jeho opodstatněnost.

28 V rámci první části druhého důvodu kasačního opravného prostředku společnost Neos tvrdí, že Tribunál v bodech 26 až 34 napadeného rozsudku sporné rozhodnutí zkreslil a dopustil se nesprávného právního posouzení, pokud jde o rozsah povinnosti Komise uvést odůvodnění.

29 Sled úvah, jimiž Tribunál Komisi vytkl, že posoudila slučitelnost požadavku minimální odměny s vnitřním trhem pouze s ohledem na článek 8 nařízení Řím I, je dle společnosti Neos rozporuplný a nesprávný. Jak totiž jednoznačně vyplývá ze sporného rozhodnutí a zejména z bodů 95 a 99 jeho odůvodnění, Komise posoudila slučitelnost tohoto požadavku nejen s ohledem na toto ustanovení, ale i s ohledem na další ustanovení unijního práva. Tribunál tedy sporné rozhodnutí zkreslil.

30 Společnost Neos dále tvrdí, že když Tribunál Komisi vytkl, že nezdůvodnila závěr obsažený v bodě 99 odůvodnění sporného rozhodnutí, podle kterého požadavek minimální odměny neodporuje ostatním ustanovením unijního práva, nesprávně posoudil rozsah povinnosti uvést odůvodnění, kterou má Komise na základě čl. 296 druhého pododstavce a čl. 108 odst. 2 SFEU. Od Komise totiž nelze důvodně vyžadovat, aby uvedla podrobné odůvodnění ve vztahu ke každému potenciálně relevantnímu ustanovení unijního práva.

31 Komise a společnost Air Dolomiti SpA – Linee aeree regionali Europee shodně tvrdí, že důvodům kasačního opravného prostředku, které uplatnila společnost Neos, je třeba vyhovět.

32 Společnost Ryanair s argumentací společnosti Neos uvedenou na podporu důvodů kasačního opravného prostředku nesouhlasí. Uvádí, že Tribunál správně konstatoval, že Komise nezdůvodnila závěr, podle něhož je požadavek minimální odměny s dotčeným opatřením neoddělitelně spojen, i když není vlastní jeho cíli. Na rozdíl od toho, co tvrdí společnost Neos, Tribunál nerozhodl *ultra petita*, jelikož se nevyjádřil pouze k otázce, zda existuje spojitost mezi tímto požadavkem a dotčeným opatřením, a žalobním důvodem vycházejícím z nedostatečného odůvodnění se v každém případě mohl zabývat i bez návrhu. Odkazuje-li společnost Neos na několik nedávných rozsudků Tribunálu týkajících se podpor poskytnutých odvětví letectví v souvislosti s pandemií covidu-19, společnost Ryanair poukazuje na rozdíly mezi rozhodnutími Komise, jichž se týkají tyto rozsudky, a sporným rozhodnutím, a to zejména na stížnost podanou Associazione Italiana Compagnie Aeree Low Fares (Italské sdružení nízkonákladových společností). Tato stížnost přitom ještě prohloubila povinnost Komise posoudit otázku týkající se porušení volného pohybu služeb. Obecněji řečeno se nejedná o to, zda bylo sporné rozhodnutí podloženo více než ostatní rozhodnutí Komise, ale o to, zda bylo podloženo dostatečně.

33 Pokud jde o první část druhého důvodu kasačního opravného prostředku, ta musí být dle názoru společnosti Ryanair odmítnuta jako nepřípustná, jelikož není dostatečně podložená ani jasná. Společnost Ryanair se v každém případě domnívá, že společnost Neos neprokázala, že se Tribunál dopustil zkreslení skutkového stavu, které namítá, a nepředložila žádný důkaz o tom, že Komise posoudila soulad požadavku minimální odměny s jinými ustanoveními unijního práva než s článkem 8 nařízení Řím I. Zejména s ohledem na význam, který má v souvislosti se sporným

rozhodnutím stížnost podaná Italským sdružením nízkonákladových společností, se tedy Tribunál nedopustil žádného nesprávného právního posouzení rozsahu povinnosti uvést odůvodnění, kterou Komise v tomto ohledu má.

Závěry Soudního dvora

34 Je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury musí být odůvodnění vyžadované čl. 296 druhým pododstavcem SFEU přizpůsobeno povaze dotčeného aktu a musejí z něho jasně a jednoznačně vyplývat úvahy orgánu, jenž akt vydal, tak aby se zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, a příslušný soud mohl vykonávat svůj přezkum. Požadavek odůvodnění musí být posuzován v závislosti na okolnostech případu, zejména v závislosti na obsahu aktu, povaze dovolávaných důvodů a zájmu, který mohou mít osoby, jimž je akt určen, nebo jiné osoby, kterých se akt bezprostředně a osobně dotýká, na získání vysvětlení. Není požadováno, aby odůvodnění vylíčilo všechny relevantní skutkové a právní okolnosti, jelikož otázka, zda odůvodnění aktu splňuje požadavky čl. 296 druhého pododstavce SFEU, musí být posuzována s ohledem nejen na jeho znění, ale také s ohledem na jeho kontext, jakož i s ohledem na všechna právní pravidla upravující dotčenou oblast (rozsudek ze dne 23. listopadu 2023, Ryanair v. Komise, C-210/21 P, EU:C:2023:908, bod 105 a citovaná judikatura).

35 Pokud jde konkrétně o rozhodnutí nevznášet námitky vůči určitému opatření podpory podle čl. 108 odst. 3 SFEU, o jaké se jedná v projednávané věci, Soudní dvůr již měl příležitost upřesnit, že takové rozhodnutí, přijaté v rámci krátkých lhůt, musí obsahovat pouze důvody, na jejichž základě se Komise domnívá, že se při posuzování slučitelnosti dotčené podpory s vnitřním trhem nestřetla se závažnými obtížemi, a i stručné odůvodnění tohoto rozhodnutí musí být z hlediska požadavku odůvodnění, který je stanoven v čl. 296 druhém pododstavci SFEU, považováno za dostatečné, pokud z něho jasně a jednoznačně vyplývají důvody, proč se Komise domnívala, že se s takovými obtížemi nestřetla, přičemž otázka opodstatněnosti uvedeného odůvodnění s tímto požadavkem nesouvisí (rozsudek ze dne 23. listopadu 2023, Ryanair v. Komise, C-210/21 P, EU:C:2023:908, bod 106 a citovaná judikatura).

36 Právě s ohledem na tato kritéria je třeba posoudit, zda se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když měl za to, že sporné rozhodnutí je stiženo vadou spočívající v porušení povinnosti uvést odůvodnění, kterou má Komise na základě čl. 296 druhého pododstavce SFEU.

37 Zaprvé, pokud společnost Neos v rámci třetí části prvního důvodu kasačního opravného prostředku Tribunálu vytýká, že se dopustil takového nesprávného právního posouzení, když v bodě 24 napadeného rozsudku konstatoval, že sporné rozhodnutí neuvádí jasně a jednoznačně sled úvah, jež vedly Komisi k tomu, že v bodě 93 odůvodnění uvedeného rozhodnutí potvrdila, že požadavek minimální odměny byl s dotčeným opatřením neoddělitelně spojen, „a“ v bodě 95 odůvodnění zmíněného rozhodnutí konstatovala, že tento požadavek nebyl vlastní cíli tohoto opatření, je třeba uvést, že tyto body odůvodnění jsou uvedeny v posledním oddílu sporného rozhodnutí, a sice v oddílu 3.3.5, v němž jsou obsaženy body 91 až 99 odůvodnění tohoto rozhodnutí a který se specificky věnuje tomu, jak Komise posoudila dotčené opatření s ohledem na jiná ustanovení a zásady unijního práva, než jsou ustanovení a zásady týkající se státních podpor.

38 Před tímto posouzením Komise popsala dotčené opatření v oddílu 2 sporného rozhodnutí tak, že uvedla zejména jeho cíl – kterým bylo v podstatě nahradit škody vzniklé některým leteckým společnostem kvůli cestovním omezením uloženým v důsledku pandemie covidu-19 – jeho základ, tj. čl. 107 odst. 2 písm. b) SFEU, opatření, která v tomto ohledu přijaly členské státy a třetí

státy v souvislosti s lety do Itálie nebo z Itálie, dopad těchto opatření na italské letecké společnosti, všechny čtyři podmínky způsobilosti k získání prospěchu z dotčeného opatření a nahraditelnou škodu, tj. čisté ztráty přímo související s uvedenými omezeními, které vznikly v období od 1. března do 15. června 2020.

39 Co se týče posouzení souladu dotčeného opatření s čl. 107 odst. 2 písm. b) SFEU, Komise v oddílech 3.3.3 a 3.3.4 sporného rozhodnutí v podstatě konstatovala, že se toto opatření týká mimořádné události ve smyslu tohoto ustanovení, že období, na které se toto opatření vztahovalo, odpovídá období, během něhož čisté ztráty vzniklé leteckým společnostem představovaly škodu přímo související s touto událostí, a toto opatření je přiměřené, jelikož nepřekračuje meze toho, co je nezbytné k náhradě této škody.

40 V návaznosti na tuto prvotní analýzu Komise v závěrečném oddílu sporného rozhodnutí posoudila slučitelnost dotčeného opatření s dalšími ustanoveními unijního práva.

41 V tomto ohledu nejprve v bodě 91 odůvodnění sporného rozhodnutí připomněla judikaturu, ze které plyne, že řízení podle článku 108 SFEU nesmí nikdy vést k výsledku, který by byl v rozporu se zvláštními ustanoveními Smlouvy o FEU. Podpora, která jako taková nebo některými ze svých podmínek porušuje ustanovení nebo obecné zásady unijního práva, tudíž nemůže být prohlášena za slučitelnou s vnitřním trhem (v tomto smyslu viz zejména rozsudky ze dne 15. dubna 2008, Nuova Agricast, C-390/06, EU:C:2008:224, body 50 a 51, jakož i ze dne 23. listopadu 2023, Ryanair v. Komise, C-210/21 P, EU:C:2023:908, bod 82 a citovaná judikatura).

42 Jak dále Tribunál připomněl v bodě 22 napadeného rozsudku, Komise v bodě 92 odůvodnění tohoto rozhodnutí poukázala na judikaturu, podle níž platí, že pokud jsou podmínky podpory natolik neoddělitelně spojeny s jejím předmětem, že je nelze posuzovat odděleně, jejich vliv na slučitelnost nebo neslučitelnost podpory jako celku s vnitřním trhem musí být posouzen v rámci řízení podle článku 108 SFEU (v tomto smyslu viz zejména rozsudky ze dne 22. března 1977, Iannelli & Volpi, 74/76, EU:C:1977:51, bod 14, jakož i ze dne 23. listopadu 2023, Ryanair v. Komise, C-210/21 P, EU:C:2023:908, bod 83 a citovaná judikatura).

43 V témže bodě napadeného rozsudku pak Tribunál uvedl, že v bodě 93 odůvodnění sporného rozhodnutí Komise konstatovala, že všechny čtyři podmínky způsobilosti jsou s dotčeným opatřením „neoddělitelně spojeny“ ve smyslu této judikatury.

44 Tribunál dále v bodě 23 napadeného rozsudku podotkl, že Komise v bodě 95 odůvodnění sporného rozhodnutí uvedla, že existuje zvláštní důvod zkoumat čtvrtou z těchto podmínek způsobilosti týkající se požadavku minimální odměny, a domnívala se, že tento požadavek „není vlastní cíli dotčeného opatření“, jelikož měl v podstatě zajistit, aby podniky, které byly příjemci tohoto opatření, zaručily ochranu minimální odměny svým zaměstnancům, jejichž mateřské letiště bylo v Itálii, v souladu s italským právem, a poté dospěla k závěru, že slučitelnost uvedeného požadavku je tedy nutno posoudit i ve světle „jiných relevantních ustanovení unijního práva“.

45 Jak je konečně zmíněno v bodě 25 napadeného rozsudku, poté, co Komise v bodech 96 až 98 odůvodnění sporného rozhodnutí posoudila slučitelnost požadavku minimální odměny ve vztahu k čl. 8 odst. 1 nařízení Řím I, dospěla v bodě 99 odůvodnění k závěru, že tento požadavek respektuje *prima facie* ochranu, kterou toto nařízení poskytuje zaměstnancům, a nepředstavuje porušení jiných ustanovení unijního práva.

46 Za těchto okolností navrhovatelka tvrdí, že závěr Tribunálu učiněný v bodě 24 napadeného rozsudku – podle kterého Komise sporné rozhodnutí v bodech 93 a 95 jeho odůvodnění nezdůvodnila právně dostačujícím způsobem, jelikož neuvedla jasně a jednoznačně sled úvah, jež ji vedly ke konstatování, že požadavek minimální odměny byl s dotčeným opatřením neoddělitelně spojen a tento požadavek nebyl vlastní cíli tohoto opatření – je stižen vadou spočívající v nesprávném právním posouzení.

47 Je třeba uvést, že pokud jde o rozhodnutí nevznášet námitky proti opatření podpory v rámci postupu podle čl. 108 odst. 3 SFEU, podle judikatury připomenuté v bodě 35 tohoto rozsudku měl Tribunál ověřit, zda sporné rozhodnutí obsahuje důvody, na jejichž základě se Komise domnívala, že se při posuzování slučitelnosti dotčené podpory s vnitřním trhem nestřetla se závažnými obtížemi.

48 Jak přitom plyne z bodů 38 až 40 a 45 tohoto rozsudku, Komise důvody, na jejichž základě se domnívala, že tomu tak v dané věci je, uvedla – konstatovala totiž, že toto opatření splňuje podmínky použití čl. 107 odst. 2 písm. b) SFEU a je přiměřené škodám, jejichž náhradu má zajistit; nic navíc nenasvědčovalo tomu, že by podmínka způsobilosti k získání prospěchu z tohoto opatření – která měla být dle názoru Komise posouzena s ohledem na jiná ustanovení unijního práva, než jsou ustanovení týkající se státních podpor – některému z těchto ustanovení odporovala.

49 Vzhledem k tomu, že Tribunál všechny tyto poznatky uvedené ve sporném rozhodnutí nevzal v potaz, je posouzení, které provedl v bodě 24 napadeného rozsudku, založeno na analýze odůvodnění tohoto rozhodnutí, která odporuje kritériu, dle kterého bylo třeba posoudit jeho dostatečnost.

50 Jak bylo dále uvedeno v bodech 41 až 44 tohoto rozsudku, z odůvodnění sporného rozhodnutí vyplývá, proč měla Komise za to, že je třeba požadavek minimální odměny posoudit s ohledem na jiná ustanovení unijního práva, než jsou ustanovení týkající se státních podpor – tento požadavek totiž nebyl vlastní cíli dotčeného opatření. Na rozdíl od toho, co Tribunál implicitně konstatoval v bodě 24 napadeného rozsudku, však po Komisi nebylo možno požadovat, aby uvedla podrobnější odůvodnění stran tohoto závěru, či dokonce souvislosti, která by mohla být dána mezi tímto závěrem a předchozím závěrem, že všechny podmínky způsobilosti k získání prospěchu z tohoto opatření jsou s tímto opatřením neoddělitelně spojeny.

51 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle judikatury zmíněné v bodě 35 tohoto rozsudku může být odůvodnění rozhodnutí nevznášet námitky vůči určitému opatření podpory podle čl. 108 odst. 3 SFEU stručné.

52 Kromě toho je třeba uvést, že z bodů 93 a 95 odůvodnění sporného rozhodnutí implicitně, avšak nutně vyplývá, že Komise měla za to, že musí provést doplňkovou analýzu požadavku minimální odměny s ohledem na jiná ustanovení unijního práva, než jsou ustanovení týkající se státních podpor. Odůvodnění uvedené Komisí se tedy jeví dostatečně jasné a jednoznačné.

53 Je třeba zdůraznit, že otázka opodstatněnosti odůvodnění aktu nesouvisí s posouzením dostatečnosti tohoto odůvodnění. I kdyby tedy koexistence závěrů učiněných v bodech 93 a 95 odůvodnění sporného rozhodnutí zakládala vadu spočívající v nesprávném právním posouzení, v žádném případě by nebylo možné ji sankcionovat v souvislosti s povinností uvést odůvodnění, která je stanovena v čl. 296 druhém pododstavci SFEU.

54 Z výše uvedeného vyplývá, že Tribunál se svým konstatováním v bodě 24 napadeného rozsudku, že sporné rozhodnutí, a konkrétně body 93 a 95 jeho odůvodnění, nenaplňují požadavek odůvodnění stanovený v čl. 296 druhém pododstavci SFEU, dopustil nesprávného právního posouzení.

55 Zadruhé v rámci první části druhého důvodu kasačního opravného prostředku společnost Neos Tribunálu v podstatě vytýká, že se dopustil nesprávného právního posouzení, když zejména v bodech 26, 27 a 34 napadeného rozsudku shledal, že Komise porušila povinnost uvést odůvodnění, jelikož nevysvětlila, proč byl jediným relevantním ustanovením – vedle článků 107 a 108 SFEU – ve světle kterého měla zkoumat slučitelnost požadavku minimální odměny, článek 8 nařízení Řím I, a nikoli zejména článek 56 SFEU, v němž je zakotven volný pohyb služeb.

56 Jak v tomto ohledu vyplývá z judikatury připomenuté v bodě 41 tohoto rozsudku, řízení podle článku 108 SFEU nesmí nikdy vést k výsledku, který by byl v rozporu se zvláštními ustanoveními Smlouvy o FEU. Podpora, která jako taková nebo některými ze svých podmínek porušuje ustanovení nebo obecné zásady unijního práva, tudíž nemůže být prohlášena za slučitelnou s vnitřním trhem.

57 V projednávané věci je třeba konstatovat, že i když sporné rozhodnutí – a to zejména s ohledem na body 96 až 99 jeho odůvodnění – obsahuje podrobné posouzení slučitelnosti požadavku minimální odměny pouze ve vztahu k článku 8 nařízení Řím I, nevyplývá z něj, jak správně poznamenala společnost Neos, že by se jednalo o jediné ustanovení unijního práva, které Komise považovala pro účely tohoto posouzení za relevantní. V bodě 99 odůvodnění sporného rozhodnutí totiž Komise dospěla k závěru, že požadavek minimální odměny je *prima facie* slučitelný s nařízením Řím I a „nepředstavuje porušení jiných ustanovení unijního práva“.

58 Na rozdíl od toho, co Tribunál konstatoval zejména v bodech v bodech 26, 27 a 34 napadeného rozsudku, je dále třeba uvést, že povinnost Komise uvést odůvodnění v žádném případě neznamená, že by vždy musela zdůvodňovat, proč neprovedla výslovné posouzení slučitelnosti opatření podpory s ohledem na jiná ustanovení nebo zásady unijního práva, než jsou normy týkající se státních podpor, a vyjadřovat se tedy v rámci takového posuzování k jejich relevanci.

59 Nemá-li totiž dojít k ohrožení účinnosti řízení podle článku 108 SFEU, či dokonce možnosti přijmout příznivé rozhodnutí o podpoře po ukončení fáze předběžného přezkumu podle čl. 108 odst. 3 SFEU, a tedy bez zahájení formálního vyšetřovacího řízení, od Komise nelze vzhledem k mimořádně velkému množství ustanovení a zásad unijního práva, které mohou být v důsledku poskytnutí podpory porušeny, vyžadovat, aby uvedla specifické odůvodnění týkající se každého z nich, v projednávaném případě článku 56 SFEU.

60 V tomto směru je třeba – a to s ohledem na skutečnost, že ve smyslu judikatury připomenuté v bodě 34 tohoto rozsudku je při posuzování požadavku odůvodnění nutno zohlednit i kontext – podotknout, že rozhodnutí, v němž se určité opatření podpory prohlašuje za slučitelné s vnitřním trhem v rámci řízení podle článku 108 SFEU, znamená – a to zejména tehdy, pokud stejně jako v projednávané věci z jeho odůvodnění vyplývá, že Komise dotčené opatření podpory posoudila s ohledem na tato ustanovení nebo tyto zásady – že Komise měla za to, že tato ustanovení a zásady buď ve vztahu k tomuto opatření nejsou relevantní, nebo v každém případě nebyly porušeny.

61 Z výše uvedeného vyplývá, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení i tím, že v bodech 26, 27 a 34 napadeného rozsudku shledal, že Komise porušila povinnost uvést odůvodnění, jelikož nevysvětlila, proč byl jediným relevantním ustanovením – vedle článků 107 a 108 SFEU – ve světle kterého měla zkoumat slučitelnost požadavku minimální odměny, článek 8 nařízení Řím I, a nikoli zejména článek 56 SFEU.

62 S ohledem na všechny tyto úvahy je třeba třetí části prvního důvodu kasačního opravného prostředku a první části druhého důvodu kasačního opravného prostředku vyhovět, a proto napadený rozsudek zrušit, aniž je nutné zkoumat výtku vycházející ze zkreslení skutkového stavu vznesenou v rámci posledně uvedené části, a ostatní části těchto důvodů.

K žalobě před Tribunálem

63 V souladu s čl. 61 prvním pododstavcem druhou větou statutu Soudního dvora Evropské unie může Soudní dvůr v případě, že zruší rozhodnutí Tribunálu, vydat sám konečné rozhodnutí ve věci, pokud to soudní řízení dovoluje.

64 V projednávané věci je tomu tak v případě první části čtvrtého žalobního důvodu vycházejícího z porušení povinnosti Komise uvést odůvodnění podle čl. 296 druhého pododstavce SFEU tím, že Komise neposoudila dotčené opatření – a to pokud jde konkrétně o požadavek minimální odměny – s ohledem na určitá ustanovení nebo zásady unijního práva, které se výslovně netýkají státních podpor, jako je zásada zákazu diskriminace, svoboda usazování a volný pohyb služeb.

65 Z úvah uvedených v bodech 34 až 60 tohoto rozsudku totiž vyplývá, že tato část musí být zamítnuta jako neopodstatněná.

66 Co se naproti tomu týče druhé části čtvrtého žalobního důvodu a prvního žalobního důvodu, vycházejícího z porušení zásady zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti, volného pohybu služeb a svobody usazování, druhého žalobního důvodu, vycházejícího z porušení čl. 107 odst. 2 písm. b) SFEU a ze zjevně nesprávného posouzení přiměřenosti podpory ve vztahu ke škodám způsobeným pandemií covidu-19, a třetího žalobního důvodu, vycházejícího z porušení procesních práv společnosti Ryanair, a to kvůli nezahájení formálního vyšetřovacího řízení navzdory existenci závažných pochybností o slučitelnosti dotčeného opatření s vnitřním trhem, nedovoluje soudní řízení ve věci rozhodnout.

67 Tyto žalobní důvody, které se z velké části týkají opodstatněnosti sporného rozhodnutí a které Tribunál neposoudil, totiž vyžadují provedení komplexního skutkového posouzení, ke kterému Soudní dvůr nemá všechny nezbytné poznatky.

68 Věc je tedy třeba vrátit Tribunálu, aby rozhodl o žalobních důvodech uvedených v bodě 66 tohoto rozsudku, a rozhodnout, že o nákladech řízení bude rozhodnuto později.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

1) **Rozsudek Tribunálu Evropské unie ze dne 24. května 2023, Ryanair v. Komise (Itálie; režim podpory; covid-19) (T-268/21, EU:T:2023:279), se zrušuje.**

2) **Věc se vrací Tribunálu Evropské unie, aby rozhodl o prvním až třetím důvodu a o druhé části čtvrtého důvodu žaloby společnosti Ryanair DAC.**

3) O nákladech řízení bude rozhodnuto později.

Podpisy